Vainikaisten sukuseura ry

Jäsentiedote 1/2024
24.2.2024

Tämä vuosi vietetään välivuotena, mutta sukuseuran toiminta jatkuu kuitenkin vireänä välivuodesta huolimatta. Hallituskin kokoontui jo helmikuun puolessa välissä. Kokouksessa pohdittiin seuran nykytilannetta sekä tulevan sukukokousvuoden 2025 tapahtumia.

Wainikainen -lehti
Lehteen kootaan parasta aikaa juttuja, jotka ovat tervetulleita päätoimittaja Keijo Vainikaiselle osoitteeseen: keijo.vainikainen@gmail.com. Kirjoituksia ja valokuvia otetaan vastaan vielä maaliskuun loppuun saakka. Toivottavia ovat myös lasten tekemät piirrokset tai vaikkapa runot. Lehden toimituskunta kokoontuu 28.2. Nettiin laitetaan aikaisempien lehtien numerot (1-7) PDF -tiedostoina.

Jäsenmaksut
Jäsenmaksuviestit vuodelle 2024 on lähetetty ja kolmasosa jäsenistä on jo maksanut. Jäsenmaksun eräpäivä on 29.2.2024. Jäsenmaksu on 25 euroa/henkilö ja perhejäsenyys (1-2 aikuista ja alle 18 v lapset) 35 euroa. Lisäksi uusi, tälle vuodelle tullut nuorisojäsenmaksu alle 40 vuoden ikäiselle on 10 euroa. Jäsenmaksutiedot löytyvät Vainikaisten nettisivuilta //www.vainikaiset.fi/liittyminen.html

Sponsorijäsenet
Sponsorijäseniksi ajateltiin kalastella kannattajajäseniä sekä yrityksiä. Kannatusjäseneksi pääsee samalla 25 euron jäsenmaksulla ja kannatusjäsenellä on samat oikeudet kuin normaalijäsenellä. Myös kaikki rahalahjoitukset ovat tervetulleita!
Yrityksillä on mahdollisuus saada hyvää ja edullista mainostilaa Wainikaisten lehdessä. Nyt on jo hyvä aloittaa. Lehden sivuille tulevat kannatusilmoitukset/mainokset ovat edullisia: ¼ sivu 40,- ½ 70,- 1/1 120,- ja takakansi 150,-
Tulovirtoihin liittyy myös meidän sukukirja ”Vainikaiset Pohjois-Savossa”. Vaikka sitä on myyty aina muutamia kappaleita kuukausittain, niin sitä on vielä useita kappaleita varastossa. Nyt erikoishintaan 40 € (norm. 60€)! Tilauksia ottaa vastaan: timo.vainikainen1@luukku.com

Sukututkimuksen jatkaminen DNA – tulokset
Vainikaisten sukuseura osallistui Juho Vimparin kanssa Wimpari/Vainikainen isälinjan DNA-tutkimukseen.
Vimparin DNA-tulos valmistui ja se osuu yhteen Vainikaisten kanssa eli Vainikaisille on varmistunut uusi sukuhaara. Tutkimuksessa mukana ollut sukututkija Ari Kolehmainen oli sitä mieltä, että pitäisi ottaa vielä tarkempi tulos, että pystyttäisiin arvioimaan onko tämä Vimparin haara Kuopion Haminalahden Vihavais-Vainikaisesten jälkeläisiä vai vanhaa 1500-luvun Puumalan Vainikaisia?
Ari Kolehmainen toimitti myös tarjouksen sukututkimuksen jatkamisesta. Sukuseuran hallitus on päättänyt sukututkijamme Arja Vainikaisen kommenttien höystämänä, että tutkimusta Vihavaisten suuntaan ei enää sukuseuran puitteissa jatketa. Jatkamme sisäisen sukututkimuksen puitteissa, esim. Sigrid Vainikaisen sukuhaaraa (Ylivieska). DNA-tutkimusta voidaan jatkaa esimerkiksi siinä vaiheessa, kun sukukirjaa täydennetään.

Entisten nuorten palsta
Me yritettiin Minnan (Viertola) kanssa saada tulille ”Nuorten palstaa”, mutta emme onnistuneet löytämään siihen sopivia kirjoittajia. Siispä käännymme muistelijoiden puoleen ja päätimme

julkaista "Entisten nuorten palstaa”. Palstan ensimmäiset jutut tulevat Wainikanen-lehteen ja nettisivuille. Tarkoituksena on, että muistellaan omaa nuoruuttamme sanoin ja kuvin. Juttuja voi toimittaa Keijo Vainikaiselle jo tulevaa lehteä varten: keijo.vainikainen@gmail.com.

Sukujuhla Aulangolla 2-3.8.2025
Kaksipäiväiseen sukujuhlaan on tehnyt työryhmä vähän luonnostelua ja koonnut kokouspakettia. Aulangollahan on jo itsestään paljon nähtävää kuten näkötorni ja Joutsenlammen luontopolku sekä tietenkin hotellin kylpylä. Retkiä voidaan tehdä Sibeliuksen kotimuseoon ja Hämeen linnaan. Tietenkin pitää käydä laulamassa Leipuri Vainikaiselle leipurin entisen toimitalon kulmilla.

Seuraavassa kerron hieman pelimaailmasta…

Pajatsot ja Vainikainen
Pajatso on ensimmäinen rahapeli, joka rantautui Suomeen jo 1920-luvulla. Historialliset alkuvaiheet ovat mielenkiintoista luettavaa. Meidän kaikkien tuntema lastenlääkäri Arvo Ylppö oli Saksanmaalla Berliinissä asuessaan kiinnittänyt huomionsa suosittuun rahapeliin, joka johtui siitä, että hän oli opiskeluaikoinaan aidosti kiinnostunut niillä pelaamisesta. Hänen ansiostaan pajatsonpeluusta tuli iloisella vuosikymmenellä hyvä tulonlähde juuri perustetulle Mannerheimin Lastensuojeluliitolle. Arvo Ylppö sai houkuteltua liikemiestuttavansa pelien maahantuontifirman perustamiseen. Niin alkoivat tulla Suomen markkinoille ensimmäiset kuulapajatsot, joita Saksassa nimitettiin Bajazzoiksi ja meillä vielä alkuvaiheessa ”Taitavuusautomaateiksi”. Niitä sijoitettiin aluksi kaupunkien hienostoravintoloihin ja baareihin.
1930-luvulla pajatsoihin ilmestyivät oikeat rahat eli nikkelimarkat ja silloin voitiin puhua jo suomalaisesta pajatsosta. Pajatsoja hallitsivat muutamat suuret kotimaiset valmistajat, mutta niiden omistaminen sallittiin myös yksityishenkilöille.

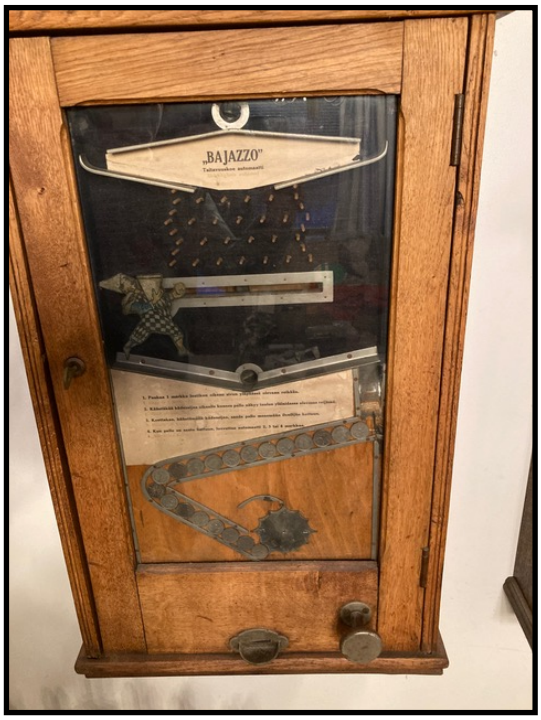
Vuonna 1938 perustettu valtioneuvoston suojeluksessa oleva Raha-automaattiyhdistys (RAY) alkoi ottaa haltuun suomalaisten pajatsonpelaamisen.
Yksi sen perustajajäsenistä oli Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
Pajatsoja valmistettiin aluksi käsityönä. Vähän myöhemmin teknisenä johtajana toiminut Lauri Martti kehitti sarjatyömallin, se patentoitiin ja sen jälkeen 1960-luvulla pajatsoja alettiin valmistua sarjatyönä.
Yhdistys rakensi Pitäjänmäelle Helsinkiin tehtaan, josta valmistui vuosittain 3 500 pajatsoa.

Pelaaminen kiihtyi, kun sodan jälkeen ihmiset kaipasivat viihdettä. Tienvarsille alkoi tulla huoltoasemia ja niiden yhteyteen baareja. Samoin maaseudulla ja kaupungissa jokaisen baarin ja ravintolan eteiseen sijoitettiin pajatso. Pajatsot olivat vielä 1970-luvulle saakka ainoita rahapelejä Suomessa.
Rahanuudistukset ja esille tulleet pajatsoihin kohdistuneet ”vilunkipelitkään” eivät hillinneet suomalaisten pelaamista. Parhaimmillaan pajatsoja oli käytössä lähes 8 500 kpl. RAY:lle vuosittainen pelituotto oli 1,5 milj. euroa.

Amerikkalaiset hedelmäpelit alkoivat tulla 1980 -luvulla pelimonopolia pitävän RAY:n pelivalikoimiin. Viimeinen pajatso poistettiin käytöstä vuonna 2015. Markkinoilta poistettiin vuosien mittaan myös lukematon määrä jukeboxeja. Niiden ja pajatsojen poistaminen markkinoilta ei ollut kaunista katsottavaa - ne romutettiin!
Tätä temppua on katunut jälkiviisaana myös RAY, joka on tällä hetkellä kansainvälisen nettipelaamisen pyörityksessä. Tässä kilpailutilanteessa ja hyvin markkinoituna voisi vanhalla vientituotteella eli pajatsolla olla tilaa nykyisten pelaajien pelivalinnoissa.

Onneksi Raha-automaattiyhdistys ei romuttanut kaikkea vaan museoi monet yhdistykselle tulleet peli- ja soittoautomaatit. Museossa on monia maailman tasollakin olevia harvinaisuuksia. Toinen pelimuseo on Tampereen Vapriikissa. Siellä on esillä etupäässä digitaalipelejä.

Meidänkin suvun piirissä on yksi henkilö, joka ei ole unohtanut pajatsoja eikä muitakaan peliautomaatteja. Hän on Timo Vainikainen. Hän ei ole meidän sukuseuran taloudesta vastaava Timo Vainikainen eikä meidän kirkkoherra Timo Vainikainen, vaan Vantaalla asuva jo eläkkeellä oleva Timo Vainikainen, joka työelämässä ollessaan aloitti vanhojen pelikoneiden hankkimisen.

Timon kokoelmissa on ensimmäisiä suomenkielisiä pajatsoja, joita nimitettiin Narrijassoksi tai Ilveilijäjassoksi. Bajazzo nimi tulee italiankielisestä sanasta ”pagliaccio”, mikä tarkoittaa ilveilijää.

Ensimmäisiä Timon hankintoja oli pajatso nimeltään ”Sininen Ihme”. Se on vuodelta 1931 eli ennen Raha-automaattiyhdistyksen perustamista. Tämä vanhoilla nikkelimarkoilla toimiva pajatso on kaikkien Suomessa tunnettujen pajatsojen esipainos. Tämäkin pajatso löytyi parikymmentä vuotta sitten työkaverin vihjeen avulla. Omistaja oli aikoinaan saanut sen ilmaiseksi kaveriltaan, joka oli ollut heittämässä jo koko pajatsoa romukoppaan. Timon sitä sitten uudelta omistajalta kysyessä, omistaja ei enää ollutkaan niin halukas luopumaan omistamastaan aarteesta vaan sen saaminen vaati monenlaista ja monen kuukauden houkuttelua. Lopuksi päästiin vaihtokauppoihin. Timo antoi hänelle 70-luvun Juke-Boxin ja sai vihdoinkin vastineeksi ”Sinisen Ihmeen”.
Näin yleensäkin on käynyt useiden hankintojen suhteen. Ensin ollaan luopumassa lähes hakupalkkiolla, mutta yllättäen herääkin kysynnän kasvaessa omistajan mielenkiinto ja sitten keskustellaan jo hinnasta.

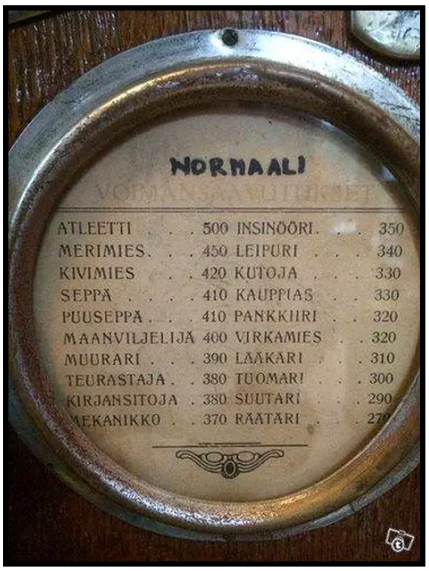

Vasemmalla ”Sininen Ihme” eli nikkelimarkkapajatso ja oikealla aito 50 pennin pajatso

Vuonna 1998 joukko vanhoista peliautomaateista kiinnostuneet henkilöt perustivat SPEL ry -nimisen järjestön, Suomen peliautomaattihistoriallisen seuran. Seuran ja sen jäsenien tarkoituksena on kerätä ja entisöidä vanhoja peli- ja viihdeautomaatteja sekä vaihtaa ja teettää automaatteihin varaosia, jakaa teknistä ja historiallista tietoutta pitämällä mm. alan näyttelyjä. Tämän järjestön jäsenenä Timollekin heräsi kiinnostus myös pajatsojen lisäksi moniin muihin klassisiin pelilaitteisiin kuten flippereihin, yksikätisiin rosvoihin ja jukeboxeihin.

Timo Vainikaisen kokoelmassa ovat edellä mainittu nikkelimarkkapajatso ja monien entisten pajatsonpelaajien suosikki 50 pennin pajatso, joka on jo täysin mekaaninen mutta muistuttaa kuitenkin 1930-luvun pajatsoja.

Timo Vainikaisen aarre eli puristusvoimamittari

Timon hallussa on myös hyvin erikoinen kapistus. Sata vuotta vanha puristusvoimamittari on myös todellinen aarre. Mittari oli erään helsinkiläisen antiikkiliikkeen kokoelmassa. Timo lunasti sen itselleen n. toistakymmentä vuotta sitten. Mittari on hyvin harvinainen. Se on varmasti ollut kovassakin käytössä tivolien pelitelttojen ohjelmanumerona. Tämä voimapeli toimii kahvaa

puristamalla ja sen jälkeen mittari osoittaa puristajan saavuttamat voiman lukemat. Ylin lukema 500 on voimamiehen eli atleetin ja silloin pitäisi kuulua sähköisen kellon huomattavan voimakas ja voitonriemuinen hälytysääni.
Monet Timon kaverit ovat yrittäneet saada mittarista ennätyslukemat. Kukaan ei ole vielä sinne asti päässyt. Kovin lukema on 485. Mittarin henkilökoostumus on myös hauskaa luettavaa. Sieltä on karsiutunut jo muutamia ammattinimikkeitä tai ovat ainakin harvinaisia kuten kivimies, kirjansitoja, kutoja ja räätäli (mittarissa räätäri).

Tässä tuli mainittua vain muutama laite Timo Vainikaisen vanhojen pelien ja peliautomaatien kokoelmasta. Henkilökohtaiset kokoelmat ovat yleensä myös vaihtuvia, sillä keräilijät pitävät edelleen toisiinsa yhteyttä ja suuren yleisön mielenkiinto vanhoihin esineisiin on lisääntymään päin. Hyvä esimerkki siitä on vuodesta 2018 alkaen TV 1:ssä pyörinyt viihdeohjelma ”Vintage valtakunta”, jossa Tomppa Kekäläinen, Mike Kairenius ja Ulrika Bacher opastivat vanhojen esineiden ja asioiden äärelle.

Tsemppiä tälle vuodelle!
Urkki Keinänen